

מסורת הש"ס

(א) לקמן מה: לעיל מג: זכמים סד. [תמיד כח:].
 (ב) שבת עד: פסחים
 עה: (א) [עירובין ט: ב"ק
 מב:]. (ד) [גדרים מא:].
 (ה) גיה לא. (ו) [ג'יל
 ותאורני]. (ז) [תוספתא
 ספ"ג ע"ש]. (ח) [בס"ג:
 הגמון]. (ט) [לקמן מט:].
 (י) מנחות א. (יא) [בבבב
 ז:]. (יב) [ג'יל מ"ק יג:].
 (יג) [שם פ"א ה"א].
 (יד) [שם פ"ג ע"ג].

הגהות הב"ח

(א) גב' מחמה הא מלא
 ליה נטל כו: (ב) שם
 הוילאו לו את הכף ויקון
 מלשכת: (ג) שם שפליק
 לקטרם חפניו ותמיה
 למחמה דבחיילם עזירה
 ולעול כי מיני להחם היכי
 לעזיר: (ד) שם ובמשנה
 דרבי ישמעאל ז"ל קמחית
 וזו מחמה זו לזננת מח"מ
 וז"ב מפי רש"י משמע
 ולא גרס ליה: (ה) שם
 מחי לאו שפס לה לעשות
 מה עשה לז"ל ויתב
 אחרת נמחק: (ו) רש"י
 ד"ה הבאה כו' דכתיב ולקח
 מלא המחמה וכו' כ"ל
 ויתב ויתב ויתב: (ז) שם
 ד"ה איכא דלמרי האי
 כו' וזכולת (וידי) מ"מ
 וז"ב ק"ף וזכולת מעשה
 קרה ונמחק: (ח) שם
 ד"ה ואיכא דלמרי כ"ל:
 (ט) שם שקלטה למי אורז
 גבר ועלה לגג:

הגהות מהר"ב

רשב"ר
 רש"י ד"ה הבאה אמת
 וכו' ולקח כ"ל. מלת
 הכהן נמחק ז"ב ע"י ש"י:

לעזי רש"י

טורד"ל. קנה. בבבלי.

תוס' ישנים

הבא מחמה דקדושתא,
 הקשה ה"ר אלעזר דהנא
 משמע שהי מקטירין
 הקטורת בתוך המחמה וכן
 משמע מני בקרא דכתיב
 [דהנא בבבלי טו, יז] וקחו
 אש מחמתו ותני בתן אש
 ושמו עליהן קטרם, וכן בני
 נדב ואהיאל, ואילו בקרי
 מתיר משמע שהי עושין
 אותו ע"ג מונח הפנימי,
 דהא הכהן נמי ליה [א] מי
 שנה למחמה זכר את
 הגחלים על המזבח הפנימי
 ודקמן שבויל המחמה,
 ואמרין ע"ג שהי חוזרין
 הכהנים הנמניסין את
 הקטורת בפנים והמחמה
 ציד אלה, אמלא לא היה שם
 שרף, ועוד מדע שהי כ"ר
 מונח הפנימי, ואומר רבינו
 כי על יו"כ ודאי היה
 שרף בתוך המחמה מלאה
 תגיל אש כי לא היה מונח
 לפני ולפנים כי אם ארון ק"ל
 אכן שמה צבית שני, אבל על
 כל יום ויום ודאי שרף על

הוציאו לו

הוציאו לו. מלשכת הכלים: וכך היסה מדסה. מפרש בגמ':
 גב' מחסה דקטורת. לחפון ממוכה: נע"ל. מחמה
 והדר נע"ל קטורת בחפניו: הבאה אחת אמר רחמנא. בגחלים
 ובקטורת ולא שמי הבאות לכתיב (ויקרא טו) ולקח א[...]
 הכהן מלא

הוציאו לו

את הכף ואת המחמה חפן
 מלא חפניו ונתן לתוך הכף הגדול
 לפי גדלו והקטן לפי קטנו וכך היתה מדרתה
 נטל את המחמה בימינו ואת הכף בשמאלו:
גב' מחמה (ב) תנא ליה **נטל** את המחמה
 ועלה לראש המזבח וחותרה ויורד התם
 מחתה דגחלים והכא מחתה דקטורת דתניא
 הוציאו לו (א) כף ריקן מלשכת הכלים
 ומחמה גרושה של קטורת מלשכת בית
 אבטינס: חפן מלא חפניו ונתן לתוך הכף
 הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו וכך היתה
 מדרתה: כף ביום הכפורים למה לי במלא
 חפניו והביא אמר רחמנא משום דלא אפשר
 דהיכי נעביד נעייל והדר נע"ל הבאה אחת
 אמר רחמנא ולא שתי הבאות נשקליה
 לקטורת בחופניו ונחתיה [למחמה] (א) עלה
 ולעול כי מטי התם היכי לעביד נשקליה
 בשיניה ונחתיה למחמה **השתא** לפני מלך
 בשר ודם אין עושין כן לפני מלך מלכי
 המלכים הקב"ה על אחת כמה וכמה הלכך
 לא אפשר וכיון דלא אפשר עבדינן
 כדאשכחן בגמ' רבי: **נטל** את המחמה
 בימין ואת הכף בשמאל: **יצאבא** בארעא
 וגוירא בשמי שמיא יזו מרובה וזו מועמט
 ואפילו בזמן ששיניהן שוין וכמעשה דרבי
 ישמעאל בן קמחית (א) יזו חמה וזו צוננת
 אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית שהיה
 חופן ארבעת קבין במלוא חפניו ואומר כל
 הנשים ורדו וורד אימא עלה לגג איכא
 דאמרי בערסן וכדרכה בר יונתן דאמר
 רבבה בר יונתן אמר רבי יחיאל ערסן יפה
 לחולה ואיכא דאמרי בשכבת זרע וכדרכי
 אבהו **דרבי** אבהו רמי כתיב **ותורני** [חיל]
 למלחמה וכתיב **המאורני** חיל למלחמה אמר דוד לפני
 רבש"ע זרתני וזרתני אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית
 ספר דברים עם ערבי אחד בשוק ונתנה צינורא מפיו על בגדיו
 וכנסם ישבב אחיו ושמש תחתיו וראתה אמן שני כהנים גדולים
 ביום אחד ושוב אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית פעם
 אחת יצא וסופר עם ארון אחד בשוק ונתנה צינורא מפיו
 על בגדיו וכנסם ישבב אחיו ושמש תחתיו וראתה אמן
 שני כהנים גדולים ביום אחד ת"ר שבעה בנים היו לה לקמחית
 וכולם שמשו בבהונה גדולה אמרו לה חכמים מה עשית שזוכית
 לכך אמרה להם מימא לא ראו קורות ביתי קלעי שערי אמרו לה הרבה
 עשו כן ולא הועילו ת"ר בקומצו שלא יעשה מדה לקומץ איבעיא
 להו מהו שיעשה מדה לחפינה החם הוא דכתיב בקומצו אבל
 הכא דלא כתיב בחפניו אלא מלא חפניו קטורת סמים דקה
 לא או דילמא יליף מלא מלא מקומצו ת"ש וכך היתה מדרתה
 מאי לאו שאם רצה לעשות מדה (א) אחרת עושה לא ה"ק
 וכך היה חוזר וחופנה לפניו שמעת מינה חופן וחוזר חופן
 דילמא לאו שאם רצה לעשות מדה חופנה לפניו שמעת מינה
 חופן ושלא יחסר וישל ת"ר מלא מלא מקומצו יכול מבורך
 ת"ל בקומצו אי בקומצו יכול אפילו בראשי אצבעותיו תלמוד
 לומר מלא קומצו כדקמצי אינשי י"ה כיצד חופה שלש אצבעותיו
 על פיסת ידו וקומץ ובמחבת

מזו

הוציאו לו. השתא לפני מלך בשר ודם אין עושין כן. מימה
 לי והאמר לקמן (דף מט:): נוטל הכן בראשי אצבעותיו
 ויש אומרים צבינו והיכי עביד הכי השתא לפני מלך בשר ודם
 אין עושין כן ויש לומר דהתם אינו אלא מושך הכן אללו והכין
 אינו מונח בצדו אלא על ידו הוא

הוציאו לו

מונח ומשכו אללו צבינו כדי לחפון
 פעם אחרת אבל לימון למחמה צבינו
 ולאחמה אחרת לאו אורח ארעא
 אבל מימה לי לעזיד למחמה צית יד
 ארון צבללו הכי אמרינן לעיל דציוס
 הכפורים ידה ארוכה ויעשה לה צית יד
 ארוכה שגגיע עד צית השמי ויתפוס
 אותה צית השמי ואלש המחמה תהא מונחת על ידיו
 או על זרועו השמאלי וכי מטי לפנים ישלש ידיו
 עד הרצפה וישמוט ידיו צנחת מחמת המחמה ויש
 וישגי המחמה על הרצפה וי"ל כיון דצבינן מלא
 המחמה גחלי אש אי אפשר שלא יפזר
 מהן קלת אי היה עביד הכי אי נמי י"ל לפני
 מלך בשר ודם אין עושין כן כו':
וכך היתה מדרתה מאי לאו שאם רצה לעשות מדה
 עושה בו. מימה אמאי לא קאמר כן היה מדרתה של
 הכף כשעור חפניו של כל כהן גדול הגדול
 לפי גדלו והקטן לפי קטנו היו עושין כל שעה כף
 אחת כפי אותו שיעור יש לומר דלמה היה להם
 לעשות כן אדרגה טפי ניחא אס הכף הימה גדולה יותר
 דאי שיה למלא חפניו הימה אס כן כשמערה
 מחפניו למטה אי אפשר שלא יפזר ויפול
 ללחץ מעט: **וי"ן** היא עבודה קשה שבמקדש.
 סבירא ליה כמאל דלמרי צפרק אלו מנחות
 (דף עה:): שהיה קופל אחד לשנים ושנים
 לארבעה אבל לתנא דבי רבי ישמעאל דלמרי פותחין
 עד שמחזירין לסולתן אינה עבודה קשה יותר
 משאר מנחות: הדר

מוסף רש"י

יצאבא. אורח (ש"ד יז).
 תורני. חסד אי לטון מוכה (דהנא לא). ותאורני.
 לטון מניח כח צממני (שם). זריחני. מן הכזרו
 ואלו מן זיחמני (שם). יכול מבורך. מצנן
 ויאל לכל לך (ויקרא טו ז). גיש. לישא לחימה שיש
 קמח דין לשא אצבעותיו לפס דין מתוחות י"א.
 לגי. ת"ל. מתוחות י"א. ויחסי מננו קמחיה (שם)
 אין כן שרף אלא מה שנתון הקומץ (ויקרא ב ב).
 בראשי אצבעותיו. מעט עד שלא יגיע עד פס ידו (שם). כדקמצי אינשי.
 מניסן צדי אצבעותיו וזומקן בקמח והקמח נכנס בתוך ידו (שם). חופה שלש אצבעותיו על פיסת ידו וקומץ.
 חזו קומץ ממשמע לטון העבית (ויקרא ב ב).

רבינו חננאל

הוציאו לו את הכף ואת המחמה חפן מלא חפניו ונתן לתוך הכף הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו וכך היתה מדרתה נטל את המחמה בימינו ואת הכף בשמאלו:
גב' מחמה (ב) תנא ליה **נטל** את המחמה ועלה לראש המזבח וחותרה ויורד התם מחתה דגחלים והכא מחתה דקטורת דתניא הוציאו לו (א) כף ריקן מלשכת הכלים ומחמה גרושה של קטורת מלשכת בית אבטינס: חפן מלא חפניו ונתן לתוך הכף הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו וכך היתה מדרתה: כף ביום הכפורים למה לי במלא חפניו והביא אמר רחמנא משום דלא אפשר דהיכי נעביד נעייל והדר נע"ל הבאה אחת אמר רחמנא ולא שתי הבאות נשקליה לקטורת בחופניו ונחתיה [למחמה] (א) עלה ולעול כי מטי התם היכי לעביד נשקליה בשיניה ונחתיה למחמה השתא לפני מלך בשר ודם אין עושין כן לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה על אחת כמה וכמה הלכך לא אפשר וכיון דלא אפשר עבדינן כדאשכחן בגמ' רבי: נטל את המחמה בימין ואת הכף בשמאל: יצאבא בארעא וגוירא בשמי שמיא יזו מרובה וזו מועמט ואפילו בזמן ששיניהן שוין וכמעשה דרבי ישמעאל בן קמחית (א) יזו חמה וזו צוננת אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית שהיה חופן ארבעת קבין במלוא חפניו ואומר כל הנשים ורדו וורד אימא עלה לגג איכא דאמרי בערסן וכדרכה בר יונתן דאמר רבבה בר יונתן אמר רבי יחיאל ערסן יפה לחולה ואיכא דאמרי בשכבת זרע וכדרכי אבהו דרבי אבהו רמי כתיב ותורני חיל למלחמה וכתיב המאורני חיל למלחמה אמר דוד לפני רבש"ע זרתני וזרתני אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית ספר דברים עם ערבי אחד בשוק ונתנה צינורא מפיו על בגדיו וכנסם ישבב אחיו ושמש תחתיו וראתה אמן שני כהנים גדולים ביום אחד ושוב אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית פעם אחת יצא וסופר עם ארון אחד בשוק ונתנה צינורא מפיו על בגדיו וכנסם ישבב אחיו ושמש תחתיו וראתה אמן שני כהנים גדולים ביום אחד ת"ר שבעה בנים היו לה לקמחית וכולם שמשו בבהונה גדולה אמרו לה חכמים מה עשית שזוכית לכך אמרה להם מימא לא ראו קורות ביתי קלעי שערי אמרו לה הרבה עשו כן ולא הועילו ת"ר בקומצו שלא יעשה מדה לקומץ איבעיא להו מהו שיעשה מדה לחפינה החם הוא דכתיב בקומצו אבל הכא דלא כתיב בחפניו אלא מלא חפניו קטורת סמים דקה לא או דילמא יליף מלא מלא מקומצו ת"ש וכך היתה מדרתה מאי לאו שאם רצה לעשות מדה (א) אחרת עושה לא ה"ק וכך היה חוזר וחופנה לפניו שמעת מינה חופן וחוזר חופן דילמא לאו שאם רצה לעשות מדה חופנה לפניו שמעת מינה חופן ושלא יחסר וישל ת"ר מלא מלא מקומצו יכול מבורך ת"ל בקומצו אי בקומצו יכול אפילו בראשי אצבעותיו תלמוד לומר מלא קומצו כדקמצי אינשי י"ה כיצד חופה שלש אצבעותיו על פיסת ידו וקומץ ובמחבת

עין משפט
 גר מצוה

תורה אור השלם

1. ויקרא מלא המחמה גחלי אש מעל המזבח מלפני יי ומלא חפניו קטרת סמים דקה והביא מביט לפיכתי:
 ויקרא טו ב
 2. ותורני חיל למלחמה תבריע קמי תחתיני:
 שואל ב כב מ ותאורני חיל למלחמה תבריע קמי תחתיני: הגחלים יח מ והדריס ממונ בקמצי מסלת המחמה ומשמנה ואת כל חלבון אשר על המחמה והקטיר המזבח ריח ניחח אוקרה לזי:
 ויקרא ו ח
 5 והביאה אל בני אהרן הדבתיים וקפץ משם מלא קמצי מסלחה ומשמנה על כל לבנתה והקטיר הבחן את אוקרה המזבחה אשה ריח ניחח לזי:
 ויקרא ב ב

מוסף רש"י

יצאבא. אורח (ש"ד יז).
 תורני. חסד אי לטון מוכה (דהנא לא). ותאורני.
 לטון מניח כח צממני (שם). זריחני. מן הכזרו
 ואלו מן זיחמני (שם). יכול מבורך. מצנן
 ויאל לכל לך (ויקרא טו ז). גיש. לישא לחימה שיש
 קמח דין לשא אצבעותיו לפס דין מתוחות י"א.
 לגי. ת"ל. מתוחות י"א. ויחסי מננו קמחיה (שם)
 אין כן שרף אלא מה שנתון הקומץ (ויקרא ב ב).
 בראשי אצבעותיו. מעט עד שלא יגיע עד פס ידו (שם). כדקמצי אינשי.
 מניסן צדי אצבעותיו וזומקן בקמח והקמח נכנס בתוך ידו (שם). חופה שלש אצבעותיו על פיסת ידו וקומץ.
 חזו קומץ ממשמע לטון העבית (ויקרא ב ב).

רבינו חננאל

הוציאו לו את הכף ואת המחמה חפן מלא חפניו ונתן לתוך הכף הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו וכך היתה מדרתה נטל את המחמה בימינו ואת הכף בשמאלו:
גב' מחמה (ב) תנא ליה **נטל** את המחמה ועלה לראש המזבח וחותרה ויורד התם מחתה דגחלים והכא מחתה דקטורת דתניא הוציאו לו (א) כף ריקן מלשכת הכלים ומחמה גרושה של קטורת מלשכת בית אבטינס: חפן מלא חפניו ונתן לתוך הכף הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו וכך היתה מדרתה: כף ביום הכפורים למה לי במלא חפניו והביא אמר רחמנא משום דלא אפשר דהיכי נעביד נעייל והדר נע"ל הבאה אחת אמר רחמנא ולא שתי הבאות נשקליה לקטורת בחופניו ונחתיה [למחמה] (א) עלה ולעול כי מטי התם היכי לעביד נשקליה בשיניה ונחתיה למחמה השתא לפני מלך בשר ודם אין עושין כן לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה על אחת כמה וכמה הלכך לא אפשר וכיון דלא אפשר עבדינן כדאשכחן בגמ' רבי: נטל את המחמה בימין ואת הכף בשמאל: יצאבא בארעא וגוירא בשמי שמיא יזו מרובה וזו מועמט ואפילו בזמן ששיניהן שוין וכמעשה דרבי ישמעאל בן קמחית (א) יזו חמה וזו צוננת אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית שהיה חופן ארבעת קבין במלוא חפניו ואומר כל הנשים ורדו וורד אימא עלה לגג איכא דאמרי בערסן וכדרכה בר יונתן דאמר רבבה בר יונתן אמר רבי יחיאל ערסן יפה לחולה ואיכא דאמרי בשכבת זרע וכדרכי אבהו דרבי אבהו רמי כתיב ותורני חיל למלחמה וכתיב המאורני חיל למלחמה אמר דוד לפני רבש"ע זרתני וזרתני אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית ספר דברים עם ערבי אחד בשוק ונתנה צינורא מפיו על בגדיו וכנסם ישבב אחיו ושמש תחתיו וראתה אמן שני כהנים גדולים ביום אחד ושוב אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית פעם אחת יצא וסופר עם ארון אחד בשוק ונתנה צינורא מפיו על בגדיו וכנסם ישבב אחיו ושמש תחתיו וראתה אמן שני כהנים גדולים ביום אחד ת"ר שבעה בנים היו לה לקמחית וכולם שמשו בבהונה גדולה אמרו לה חכמים מה עשית שזוכית לכך אמרה להם מימא לא ראו קורות ביתי קלעי שערי אמרו לה הרבה עשו כן ולא הועילו ת"ר בקומצו שלא יעשה מדה לקומץ איבעיא להו מהו שיעשה מדה לחפינה החם הוא דכתיב בקומצו אבל הכא דלא כתיב בחפניו אלא מלא חפניו קטורת סמים דקה לא או דילמא יליף מלא מלא מקומצו ת"ש וכך היתה מדרתה מאי לאו שאם רצה לעשות מדה (א) אחרת עושה לא ה"ק וכך היה חוזר וחופנה לפניו שמעת מינה חופן וחוזר חופן דילמא לאו שאם רצה לעשות מדה חופנה לפניו שמעת מינה חופן ושלא יחסר וישל ת"ר מלא מלא מקומצו יכול מבורך ת"ל בקומצו אי בקומצו יכול אפילו בראשי אצבעותיו תלמוד לומר מלא קומצו כדקמצי אינשי י"ה כיצד חופה שלש אצבעותיו על פיסת ידו וקומץ ובמחבת

לנושא, והקטורת מלא חפניו וצוננת. פי זרד ורדו. לשון זרד הם עשבים כגון חבילי ורדו. כלומר, (א) רבתי חבילת קמחית עלה לגג, דתני רבנן התולש עשבים המורד ורדים אם לאכילה כנגורת אם לכימה כמלא פי הגוי. ופניה מהו היו בניה בעלי כח. יש אומרים שידולתן בערסן שרואו שני לפולת ומאמן הכח, ויש אומרים שישבת זרע כחו שהיה עושה כל שבע עם שלמה כדכתיב ותורני חיל למלחמה. כלומר זריתני כדכתיב וזרה את גורן השעורים, וזריתני אימצנתי. כל העולם נוצרים מן הכזרו כשביטה של שכבת זרע ואני מן הכזרו שכוברו. ואמרה ויחתי לשבעה בנים הללו, כי לא ראו קורות ביתי קלעי שער ראשי שהיתה צוננת ביותר. תנו רבנן מלא קומצו [בקומצו] שיהא קומץ נוטל בקומצו, שלא יעשה מדה לקומץ ויהיה קומץ בה אלא לעולם לא תהיה קמיצה אלא בידו של כהן, איבעיא להו מהו לעשות מדה לחפינה. ת"ש מדרתן וכך היתה מדרתה, ש"מ שאם רוצה לעשות לה מדה עושה. ודחינן לא הכי קמינו וכך היתה מדרתה בפנים (הדרן) [כדרין] שמזידיהה בחרן. ואשקנין וכי התופן בחרן חזר עד תופן בפנים להקטיר. ודחינן לא דילמא שיהא לעשות מדה מקודם כדי שיהא מודד באותה מדה עושה. אי נמי שלא יחסר וישל יתיר, אלא יכניס מלא חפניו, ולעולם אם חפן בתוך אינו חזר וחופן בפנים (ב) על המחמה אלא בחפניו. ת"י וקמץ משם מלא קומצו מסלתה משמנה. יכול מבורך, כלומר יהיה שותת יורד מאחרי אצבעותיו, ומתוך שן אצבעותיו. תלמוד לומר והריים סמניו מסלתה חמנה. כלומר אין לך אלא מה שבתוך הקומץ. האי כיצד, חופה שלש אצבעותיו על פיסת ידו וקומץ